

**ALACAKLININ TEMERRÜDÜ MÜ HAKSIZ ELATMA MI?
Yargıtay 15. Hukuk Dairesi'nin 31.3.2015 Tarihli ve
E.2015/983 K.2015/1638 Sayılı Kararının İncelenmesi***

(DEFAULT OF OBLIGEE OR UNWARRANTED INTERFERENCE?)

*The Analysis of the Judgment of the 15th Civil Chamber of the Cassation Court
(Date of Judgment: 31.3.2015, Reg. No.2015/983 Judgment No.2015/1638))*

Dr. Tuba Birinci Uzun**

ÖZ

Yargıtay 15. Hukuk Dairesi'nin 31.3.2015 tarihli ve E.2015/983 K.2015/1638 sayılı kararında, alacaklının temerrüdünün şartları üzerinde durulmadan yani somut olay bakımından alacaklının temerrüdünün gerçekleşip gerçekleşmediğine bakılmadan, alacaklı temerrüdünün özel sonuçlarından olan borçlunun borçlanılan şeyi satma hakkını kullanıp kullanamayacağı incelenmiştir. Oysa somut olayda alacaklının temerrüdü bakımından aranan şartlar gerçekleşmemiştir. Bu nedenle, ilgili kararda, alacaklının temerrüdünün özel sonuçlarından olan borçlunun borçlanılan şeyi satma hakkını kullanıp kullanamayacağını incelenmesi, hukuken hatalıdır. Somut olayda davalı yükleniciye yönetilmesi gereken dava ise elatmanın önlenmesi davasıdır.

Anahtar Kelimeler: alacaklının temerrüdü, haksız elatma, eser sözleşmesi, sözleşmeden dönme, ifaya hazırlık.

ABSTRACT

In the judgment of the 15th Civil Chamber of the Cassation Court (Date of Judgment: 31.3.2015, Reg. No.2015/983 Judgment No.2015/1638), the right to sell of the obligor, which is one of the private effects of the default of the obligee, has been examined without taking into consideration the requirements for the existence of the default of the obligee. In fact, in the present case the requirements for the existence of the default of the obligee have not occurred. Therefore, the judgment is legally wrong. In the present case, the claimant should have brought an action for the protection against unwarranted interference.

Keywords: default of obligee, unwarranted interference, the contract for work and services, withdrawing from contract, preparation for performance of contract.

* Bu makale, 22.07.2016 tarihinde Editörler Kurulu'na ulaşılmış olup, 11.10.2016 tarihinde birinci hakem; 15.08.2016 tarihinde ikinci hakem onayından geçmiştir.

** Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı
tubabirinciuzun@gmail.com

I. Olayın Özeti

30.3.2011 tarihinde K. Belediyesi tarafından alt temel, temel ve bitümlü sıcak karışım asfalt yapım işi için, bir ihale yapılmış ve bu ihale davalı yüklenici uhdesinde kalmıştır. 30.3.2011 tarihinde gerçekleşen ihale uyarınca, davalı yüklenici ile iş sahibi K. Belediyesi arasında asfalt plenti tesisinin kurulmasına ilişkin 12.4.2011 tarihli sözleşme imzalanmıştır. Bu sözleşme uyarınca, davalı yüklenicinin 20.6.2011 tarihinde eseri iş sahibi K. Belediyesi'ne teslim etmesi gerekmektedir. Ancak belirlenen tarihte davalı yüklenici tarafından eser teslim edilmemiştir. Bunun üzerine K. Belediyesi tarafından sözleşme feshedilmiştir. Asfalt plenti tesisinin kurulması için, davalı yüklenici tarafından K. Belediyesi'ne ait şantiye sahasına yedi adet bitüm tankı ile bir adet kızgın yağ jeneratörü ve bacası getirilmiştir. Sözleşmenin feshedilmesinden sonra, K. Belediyesi tarafından davalı yükleniciye şantiye sahasına getirmiş olduğu yedi adet bitüm tankı ile bir adet kızgın yağ jeneratörü ve bacasını alıp götürmesi 24.4.2012 ve 17.8.2012 tarihlerinde ihtar edilmiştir. Bu ihtarlara rağmen davalı yüklenici şantiye sahasına getirmiş olduğu araç ve gereçleri geri götürmemiştir. Bunun üzerine, K. Belediyesi tarafından mahkemeye başvurularak, yüklenici tarafından şantiyeye getirilen araç ve gereçlerin (yedi adet bitüm tankı ile bir adet kızgın yağ jeneratörü ve bacasının) bakımının ve korunmasının değerini aştığı iddia edilmiş ve Türk Borçlar Kanunu'nun 108. maddesi uyarınca yüklenici tarafından şantiyeye getirilen araç ve gereçlerin (yedi adet bitüm tankı ile bir adet kızgın yağ jeneratörü ve bacasının) satışına izin verilmesi talep edilmiştir.

II. İlk Derece Mahkemesinin Kararı

Yapılan yargılama sonucunda ilk derece mahkemesi tarafından, davacının tevdi edeceği herhangi bir şeyin olmadığı; sözleşmenin konusunun davalı yüklenicinin üreteceği bir iş olduğu; davalı yüklenici tarafından da bu işin üretilmediği; bu nedenle satılacak herhangi bir şeyden söz edilemeyeceği; davalının başka mal varlığı değerlerinin de satılamayacağı gerekçesi ile dava reddedilmiştir. Bu karar, davacı K. Belediyesi tarafından temyiz edilmiştir.

III. İnceleme Konusu Yargıtay Kararı

Yargıtay 15. Hukuk Dairesi'nin 31.3.2015 tarihli ve E.2015/983 K.2015/1638 sayılı kararı¹:

"Sözleşme tarihinde yürürlükte olan 818 Sayılı Borçlar Kanunu'nun 92., 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun ise 108. maddesinde, '... sözleşmenin konusu olan şeyin niteliği veya işin özelliği tevdi edilmesine uygun düşmez veya teslim edilecek şey bozulabilir ya da bakımı, korunması veya tevdi edilmesi önemli bir gideri gerektirir ise borçlu alacaklıya önceden ihtarla bulunması koşuluyla, hakimin izni ile onu açık artırma yolu ile sattırıp bedelini tevdi edebilir' hükmüne yer verilmiştir. Davacı davadan önce ihtar koşulunu yerine getirmiş olup malzemelerin korunması veya saklanması için değerini aştığını iddia ettiğinden mahallinde keşif yapılarak yasanın öngörülen koşulların gerçekleşip gerçekleşmediği araştırılmak suretiyle sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken eksik inceleme ve hatalı değerlendirme sonucu yazılı şekilde davanın reddine karar verilmesi doğru olmamış, kararın bozulması gerekmiştir".

¹ <http://www.kazanci.com>, 13 Nisan 2016.

IV. Hukuki Sorun

İnceleme konusu Yargıtay 15. Hukuk Dairesi'nin 31.3.2015 tarihli ve E.2015/983 K.2015/1638 sayılı kararında, alacaklının temerrüdünün şartları üzerinde durulmadan yani somut olay bakımından alacaklının temerrüdünün gerçekleşip gerçekleşmediğine bakılmadan, alacaklı temerrüdünün özel sonuçlarından olan borçlunun borçlanılan şeyi satma hakkını kullanıp kullanamayacağı incelenmiştir. Bu nedenle üzerinde durulması gereken husus, somut olay bakımından alacaklının temerrüdünün gerçekleşip gerçekleşmediğidir.

V. Değerlendirme

A. Alacaklının Temerrüdü Hakkında Genel Bilgi

Alacaklının temerrüdü, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 106 ve devamı maddelerinde düzenlenmiştir. Türk Borçlar Kanunu'nun 106. maddesi uyarınca, yapma veya verme edimi gereği gibi kendisine önerilen alacaklı, haklı bir sebep olmaksızın bu edimi kabul etmekten veya borçlunun borcunu ifa edebilmesi için kendisi tarafından yapılması gereken hazırlık fiillerini yapmaktan kaçınırsa temerrüde düşmüş olur. Buna göre alacaklının temerrüdü, alacaklının borçlu tarafından kendisine gereği gibi teklif edilen ifayı haklı bir sebep olmaksızın kabul etmemesi veya edimin ifasının gerçekleşebilmesi için kendisinin yapması gereken şeyleri haklı bir sebep olmaksızın yapmaması olarak tanımlanabilir². Alacaklının temerrüdü yalnızca gereği gibi bir ifa için alacaklının da ifaya katılmasının gerekli olduğu borçlar bakımından söz konusu olur³. Örneğin bir satış sözleşmesinde satıcının borcunu ifa edebilmesi için, kural olarak satış sözleşmesine konu olan şeyi alıcıya teslim etmesi gerekir. Yani satıcının borcunu ifa edebilmesi için, satış sözleşmesine konu olan şeyin tesliminin teklif

² Hermann Becker, Berner Kommentar, Kommentar zum schweizerischen Privatrecht, Band VI: Obligationenrecht, 1. Abteilung: Allgemeine Bestimmungen, Art. 1-183 OR, 2. Auflage, Bern, 1945, Vorbemerkungen zu Art.91-96 (Gläubigerverzug), N.1; Marius Schraner, Zürcher Kommentar, Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch, Band V: Obligationenrecht, 1e. Abteilung: die Erfüllung der Obligationen, Art.68-96 OR, 3. Auflage, Zürich, 2000, Art. 91-A-B, N.7; Nevzat Koç, İsviçre-Türk Hukukunda Alacaklının Temerrüdü, 1. Basım, Ankara, 1992, s.6; Mehmet Üçer, Roma Hukukunda ve Karşılaştırmalı Hukukta Alacaklının Temerrüdü, 1. Basım, Ankara, 2007, s.12; Fikret Eren, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 19. Basım, Ankara, 2015, s.1010, 1013; M. Kemal Oğuzman/Turgut Öz, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt I, 13. Basım, İstanbul, 2015, s.350; Ahmet M. Kılıçoğlu, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 19. Basım, Ankara, 2015, s.688; Mehmet Ayan, Borçlar Hukuku (Genel Hükümler), 8. Basım, Konya, 2013, s.330; Hüseyin Hatemi/K. Emre Gökyayla, Borçlar Hukuku Genel Bölüm, 2. Basım, İstanbul, 2012, s.239; Erol Cansel/Çağlar Özel, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Ankara, 2014, s.260; Rona Serozan, İfa, İfa Engelleri, Haksız Zenginleşme (Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı, Borçlar Hukuku Genel Bölüm, Üçüncü Cilt), 6. Basım, İstanbul, 2014, s.143; Haluk N. Nomer, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 13. Basım, İstanbul, 2013, s.250. Alacaklı temerrüdüne kabul temerrüdü de denmektedir. Bkz. Rolf H. Weber, Berner Kommentar, Kommentar zum Schweizerischen Privatrecht, Band VI: Obligationenrecht, 1. Abteilung: Allgemeine Bestimmungen, Art. 68-96 OR, 2. Auflage, Bern, 2005, Art.91, N.11.

³ Weber, Art.91, N.12 vd.; Schraner, Art.91-A-B, N.12; Oğuzman/Öz, s.350; Eren, Borçlar Genel, s.1011; Hatemi/Gökyayla, s.239; Cansel/Özel, s.260.

edilmesi halinde alıcının bu şeyi teslim alması gerekir. Burada alıcının satılan şeyi teslim alması bir katılma fiilidir⁴.

Alacaklının ifaya katılması bir yükümlülük değildir, bir külfettir⁵; bu nedenle alacaklı ifaya katılmaması halinde alacak hakkını kaybetmez⁶. Ancak alacaklının kendisine gereği gibi önerilen bir ifayı kabul etmekten veya gereği gibi bir ifanın gerçekleştirilebilmesi için kendisi tarafından yapılması gereken hazırlık fiillerini yapmaktan haksız olarak kaçınması halinde borçlu ifada bulunamaz⁷. Başka bir deyişle böyle bir durumda, borçlunun ifada bulunması alacaklı tarafından engellenmiş olur⁸. Örneğin taraflar arasında söz konusu olan hizmet sözleşmesine göre çalışmak isteyen işçinin işveren tarafından işyerine alınmaması halinde durum böyledir⁹.

Alacaklının temerrüdü halinde alacaklı alacak hakkını kaybetmese de alacaklı aleyhine birtakım sonuçlar doğar¹⁰. Öncelikle mütemerit alacaklı, borçluya karşı ödemezlik def'ini ileri süremez¹¹. Çünkü alacaklı, borçlu tarafından edimin gereği gibi **ifasının** teklif edilmesine rağmen haklı bir sebep olmaksızın edimin ifasını reddetmektedir. Ayrıca alacaklının temerrüdü, borçlu tarafından alacaklıya sunulan tam ve doğru bir ifanın haklı bir sebep olmaksızın alacaklı tarafından kabul edilmemesi nedeniyle temerrüt halinde bulunan borçlunun temerrüdünü de sona erdirir¹². Alacaklının temerrüdü dolayısıyla borç konusu şeyi muhafaza etmek zorunda kalan borçlu, alacaklının menfaatini korumak amacıyla yaptığı masrafları alacaklıdan talep edebilir¹³. Bunun yanı sıra Türk Borçlar Kanunu'nun 208. maddesinin 2. fıkrası uyarınca, taşınır satışlarında, alıcının satılanın zilyetliğini devralmada temerrüde düşmesi durumunda zilyetliğin devri gerçekleşmişçesine satılanın yarar ve hasarı alıcıya geçer. Aynı şekilde Türk Borçlar Kanunu'nun 483. maddesinin 1. fıkrası uyarınca, eser teslimden önce beklenmedik olay sonucunda yok olursa, iş sahibi-

⁴ Eren, Borçlar Genel, s.1011. Benzer örnekler için bkz. Kılıçoğlu, s.690; Cansel/Özel, s.261.

⁵ Alacaklının ifaya katılması, bir yükümlülük olmadığı için, alacaklının temerrüdü de sözleşmenin ihlal edilmesi sonucunu meydana getirmez. Bkz. Becker, Art.92-94, N.4; Schraner, Art.91-A-B, N.23. Bu konu hakkında detaylı bilgi için bkz. Weber, Art.91, N.50 vd.

⁶ Peter Gauch/Walter R. Schlupe/Jörg Schmid/Heinz Rey, Schweizerisches Obligationenrecht, Allgemeiner Teil, Band: II, 8. Auflage, Zürich, 2003. N.2448; Schraner, Art.91-A-B, N.25; Eren, Borçlar Genel, s.1012, 1017; Oğuzman/Öz, s.355; Ayan, Borçlar, s.331; Cansel/Özel, s.262; Serozan, İfa, s.145; Üçer, s.118; Koç, s.25. Ayrıca bu konuya ilişkin farklı görüşler için bkz. Koç, s.16 vd.

⁷ Eren, Borçlar Genel, s.1010; Kılıçoğlu, s.690-691.

⁸ Kılıçoğlu, s.688.

⁹ Eren, Borçlar Genel, s.1010.

¹⁰ Schraner, Art.91-A-B, N.44; Oğuzman/Öz, s.355; Eren, Borçlar Genel, s.1012; Ayan, Borçlar, s.331; Cansel/Özel, s.262; Serozan, İfa, s.147-148.

¹¹ Oğuzman/Öz, s.356; Eren, Borçlar Genel, s.1018; Cansel/Özel, s.266; Serozan, İfa, s.148; Üçer, s.155 vd.

¹² Becker, Art.92-94, N.2; Oğuzman/Öz, s.356; Eren, Borçlar Genel, s.1019; Ayan, Borçlar, s.331; Hatemi/Gökyayla, s.243; Cansel/Özel, s.266; Serozan, İfa, s.148; Nomer, s.252; Üçer, s.132 vd.; Koç, s.301.

Yarg. 15. HD., 30.5.1983, 855/1505 (<http://www.kazanci.com>, 30 Mayıs 2016).

¹³ Becker, Art.92-94, N.4; Oğuzman/Öz, s.356; Eren, Borçlar Genel, s.1019; Ayan, s.331; Hatemi/Gökyayla, s.245; Cansel/Özel, s.266; Serozan, İfa, s.152; Nomer, s.252; Üçer, s.126 vd.; Koç, s.285 vd.

nin eseri teslim almada temerrüde düşmesi halinde, yüklenici yaptığı işin ücretini ve giderlerinin ödenmesini isteyebilir. Yani alacaklının temerrüdü halinde hasar, alacaklıya geçer¹⁴. Haksız fiil sorumluluğuna ilişkin hükümlerin kıyas yoluyla sözleşmeye aykırılık hallerinde de uygulanacağını hükme bağlayan Türk Borçlar Kanunu'nun 114. maddesinin 2. fıkrası dikkate alınarak, alacaklının temerrüdü halinde borçlunun sorumluluğunun hafifletilmesi gerektiği ifade edilmektedir¹⁵. Çünkü Türk Borçlar Kanunu'nun 52. maddesinin 1. fıkrası uyarınca, zarar gören, zararı doğuran fiile razı olmuş veya zararın doğmasında ya da artmasında etkili olmuş yahut tazminat yükümlüsünün durumunu ağırlaştırmış ise hâkim, tazminatı indirebilir veya tamamen kaldırabilir. Buna karşılık sözleşmeden doğan faizler, alacaklı temerrüde düştükten sonra da işleme devam eder¹⁶. Çünkü alacaklının temerrüdüne rağmen borçlu, paradan yararlanmaya devam etmektedir.

Alacaklının temerrüdü halinde borcundan kurtulabilmesi için, borçluya kanun koyucu tarafından bazı hukuki imkânlar tanınmıştır. TBK md. 107 f.1 hükmü uyarınca, bir şeyin teslimine ilişkin edimlerde, alacaklının temerrüde düşmesi halinde borçlu hasar ve giderleri alacaklıya ait olmak üzere, teslim edeceği şeyi tevdi ederek borcundan kurtulabilir. Tevdi için borçlanılan edimin maddi bir edim olması ve tevdi uygun olması gerekir¹⁷. Tevdi, bir ifa ikamesidir¹⁸.

Sözleşmenin konusu olan şeyin niteliği veya işin özelliği tevdi elverişli değilse veya teslim edilecek şey bozulabilecek bir şeyse ya da bakımı, korunması veya tevdi edilmesi önemli bir gideri gerektiriyor ise, bu durumda borçlu alacaklıya önceden ihtarda bulunmak koşuluyla, hâkimin izniyle sözleşme konusu olan şeyi açık artırma yoluyla sattırıp bedelini tevdi edebilir (TBK md.108 f.1). Sözleşme konusu şey, borsaya kayıtlıysa veya piyasa fiyatı varsa ya da yapılacak masrafa oranla değeri az ise, satışın açık artırma yoluyla yapılması zorunlu olmadığı gibi, önceden alacaklıya ihtar yapılması aranmaksızın hâkim satışa izin verebilir (TBK md.108 f.2). Sözleşme konusu şeyin satılması, tevdi gibi bir ifa ikamesi değildir; buradaki ifa ikamesi sözleşme konusu şeyin satışı sonucunda elde edilen paranın tevdiidir¹⁹.

Borcun konusu, bir şeyin teslimini gerektirmiyorsa, alacaklının temerrüdü halinde borçlu, borçlunun temerrüdüne ilişkin hükümlere göre borcundan dönebilir (TBK md.110). Alacaklının temerrüdü halinde, edimin tevdiinin veya satışının mümkün olmadığı hallerde, borçluya borçlunun temerrüdüne ilişkin hükümlere göre borcundan dönebilme hakkı tanınmıştır. Örneğin taraflar ara-

¹⁴ Türk Borçlar Kanunu'nda, satış ve eser sözleşmeleri bakımından bu konuya ilişkin özel hükümler (TBK md.208 f.2 ve TBK md.483 f.1) söz konusu iken aynı konuya ilişkin genel bir hüküm yer almamaktadır. Bazı yazarlara göre, hasarın mütemerrit alacaklıya geçmesi için, edimin tevdi edilmesi gerekir. Bkz. Oğuzman/Öz, s.357; Koç, s.284-285.

¹⁵ Eren, Borçlar Genel, s.1017-1018; Oğuzman/Öz, s.355-356; Ayan, Borçlar, s.331; Hatemi/Gökyayla, s.244, 245; Cansel/Özel, s.266; Serozan, İfa, s.148; Nomer, s.252-253; Üçer, s.125-126; Koç, s.275 vd.

¹⁶ Oğuzman/Öz, s.357; Eren, Borçlar Genel, s.1019; Cansel/Özel, s.266; Nomer, s.253; Koç, s.300. Ayrıca bkz. Yarg. 11. HD., 20.3.2007, 13168/4685 (<http://www.kazanci.com>, 30 Mayıs 2016).

¹⁷ Becker, Art.92-94, N.10; Oğuzman/Öz, s.358; Eren, Borçlar Genel, s.1020; Cansel/Özel, s.267; Üçer, s.177 vd.

¹⁸ Eren, Borçlar Genel, s.1021; Serozan, İfa, s.150; Üçer, s.197-198. Bu konuya ilişkin farklı görüşler için bkz. Koç, s.213 vd.

¹⁹ Eren, Borçlar Genel, s.1022.

sında söz konusu olan hizmet sözleşmesine göre çalışmak isteyen işçinin, işveren tarafından işyerine alınmaması halinde, işçinin iş görme edimini tevdi etmesi veya satması söz konusu olamayacağı için, işçi hizmet sözleşmesinden dönebilir²⁰.

Tevdi, satış ve sözleşmeden dönme hakkı; alacaklının kendisine gereği gibi önerilen bir ifayı kabul etmekten veya gereği gibi bir ifanın gerçekleştirilebilmesi için kendisi tarafından yapılması gereken hazırlık fiillerini yapmaktan haksız olarak kaçınması halinde, alacaklı tarafından ifade bulunması engellenen borçlunun, borcundan kurtulabilmesi için kendisine kanun koyucu tarafından tanınan hukuki imkânlardır. Bu hukuki imkânlardan birine başvurulabilmesi için öncelikle aşağıda belirtilen şartların gerçekleşmesi gerekir.

B. Alacaklının Temerrüdünün Şartları

1. İfası mümkün bir borç olmalıdır

Alacaklının temerrüdü için, öncelikle ifası mümkün bir borç söz konusu olmalıdır²¹. Alacaklının davranışıyla ifa imkânsızlaşmışsa bu durumda alacaklının temerrüdü söz konusu olmaz²². Buna göre, alacaklının temerrüdü için her şeyden önce ifa edilebilir bir borcun varlığı gerekir²³.

²⁰ Eren, Borçlar Genel, s.1024. TBK md.408 hükmü uyarınca, işveren iş görme ediminin yerine getirilmesini kusuruyla engellerse veya edimi kabulde temerrüde düşerse, işçiye ücretini ödemekle yükümlü olup, işçiden bu edimini daha sonra yerine getirmesini isteyemez ancak işçinin bu engelleme sebebiyle yapmaktan kurtulduğu giderler ile başka bir iş yaparak kazandığı veya kazanmaktan bilerek kaçındığı yararlar ücretten indirilir. Bu hüküm, 818 sayılı mülga Borçlar Kanunu'nun 325. maddesine karşılık gelmektedir. Bu hüküm, işverenin alacaklı sıfatıyla temerrüdü halinde söz konusu olan ve işçinin menfaatini gözeten özel bir hüküm niteliğindedir. Bkz. Serozan, İfa, s.151. Bu konuya ilişkin detaylı bilgi için bkz. Gamze Turan, "İşverenin Alacaklı Sıfatı ile Temerrüdü ve Hukuki Sonuçları", TÜHİS İş Hukuku ve İktisat Dergisi, Cilt 21, Sayı 5-6, 2008, s.31-59. Ayrıca bkz. Yarg. HGK., 1.2.1984, 9-761/52: "Alacaklının temerrüdü hakkındaki genel hükümden (BK 90) ayrı olarak iş sahibinin temerrüdünü özel bir şekilde düzenleyen BK'nin 325. maddesi iş sahibi işi kabulde temerrüt ederse işçi taahhüt ettiği işi yapmaya mecbur olmaksızın mukaveledeki ücreti isteyebilir. Şu kadar ki, işi yapmadığından dolayı tasarruf ettiği yahut diğer bir iş ile kazandığı ve kazanmaktan kasten feragat ettiği şeyi mahsup ettirmeye mecburdur" hükmünü içermektedir. Görülüyor ki, buyurucu nitelikte olmayan bu maddenin ilk fıkrası aynı Yasanın 90. maddesinin, hizmet sözleşmesindeki bir uygulama yeridir. İş sahibinin gerçekleşecek temerrüdünün sonucu olarak işçi bu maddeye dayanarak, gerçekten iş görmüşçesine ücret istemek hakkına sahip olur. Bununla birlikte, sözleşmenin yerine getirilmesinden kurtulması, işçinin tamamıyla başka bir iş tutmaması gerektiği sonucunu vermez. Çalışma gücü serbest kaldığı için, işçi diğer bir iş bulmak yoluna gidecek ve o işten sağlayacağı kazancı mütemerrit işverenden alacağı ücretinden indirecektir. Ancak burada işçinin sadece mutat iş zamanı içinde kazandığı para söz konusudur. Yoksa onun, örneği pazar günleri yardımcı garson olarak çalışması sonucu elde ettiği para, isteyeceği ücretten düşülemez. Bu arada işçinin işini yapmaması yüzünden tasarruf ettiği giderler de ücretinden indirilir. Bu giderlerin içine yol giderleri, gereç ve malzeme (hammadde) giderleri girer. Öte yandan, işçinin kazanmaktan kasten kaçındığı para dahi mahsup işlemine tabi tutulacaktır" (<http://www.kazanci.com>, 30 Mayıs 2016).

²¹ Cansel/Özel, s.262-263; Serozan, İfa, s.144; Üçer, s.66 vd.

²² Eren, Borçlar Genel, s.1012; Cansel/Özel, s.262-263. "... ifa imkansızlığıyla alacaklı temerrüdü birbirlerini iterler ve dışlarlar. Birinin olduğu yerde ötekisi olmaz" (Serozan, İfa, s.144).

²³ Cansel/Özel, s.263; Serozan, İfa, s.144; Üçer, s.63 vd.; Koç, s.84.

2. Borçlu tarafından borcun gereği gibi ifası alacaklıya teklif edilmiş olmalıdır

Alacaklının temerrüdünden bahsedebilmek için, borçlu tarafından borcun gereği gibi ifası alacaklıya teklif edilmiş olmalıdır²⁴. Böylelikle borçlu, ifaya hazır ve istekli olduğunu kanıtlamış olur²⁵. Borçlu tarafından alacaklıya teklif edilen ifanın *gereği gibi* olması için, teklif edilen ifanın; ifanın konusu²⁶, ifanın tarafları²⁷, ifa yeri²⁸ ve ifa zamanı gibi ifanın unsurlarına uygun olması gerekir²⁹. Örneğin TBK md.83 uyarınca borcun bizzat borçlu tarafından ifa edilmesinde alacaklının menfaati bulunmadıkça borçlu, borcunu şahsen ifa etmekle yükümlü değildir. Ancak borçlunun borcunu şahsen ifa etmek zorunda olduğu bir edim söz konusu ise, ifanın üçüncü bir kişi tarafından alacaklıya teklif edilmesi halinde, bu ifanın *gereği gibi bir ifa* olduğundan bahsedilemez. İşte bu gibi hallerde, *borçlu tarafından borcun gereği gibi ifasının alacaklıya teklif edilmiş olması* şartı gerçekleşmediğinden alacaklı temerrüde düşmez. Çünkü alacaklının temerrüdünden bahsedebilmek için, gereği gibi ifaya ilişkin bütün yükümlülüklerin borçlu tarafından yerine getirilmiş olması gerekir. Yani alacaklıya yalnızca ifayı kabul etmek kalmalıdır³⁰.

Bazı hallerde ifa teklifinin fiilen yapılması gerekirken, bazı hallerde sözlü olarak yapılması yeterlidir³¹. Örneğin TBK md.89 uyarınca para borcu, aksine bir anlaşma olmadıkça, alacaklının ödeme zamanındaki yerleşim yerinde ifa edilir. Yani borçlunun, alacaklının yerleşim yerine gidip parayı alacaklıya sunması gerekir. Öte yandan cins borcu, borcun doğumu esnasında borçlunun yerleşim yerinde ifa edilir. Buna göre, borçlunun alacaklıya sözlü olarak ifaya hazır olduğunu bildirmesi yeterlidir. Eğer belirli veya kesin vadeli bir işlem söz konusu ise borçlunun alacaklıya ifaya hazır olduğunu bildirmesine de gerek yoktur; aranacak borçlarda alacaklının borç konusu şeyi gidip teslim almaması halinde alacaklının temerrüdü söz konusu olur³². Alacaklının haksız yere sözleşmenin geçersiz olduğunu veya kendisinin sözleşme ile bağlı olmadığını beyan etmesi halinde de borçlunun alacaklıya ifaya hazır olduğunu bildirmesine gerek

²⁴ Becker, Art.91, N.17; Kılıçoğlu, s.689; Eren, Borçlar Genel, s.1013; Oğuzman/Öz, s.351; Ayan, Borçlar, s.330; Hatemi/Gökyayla, s.240; Cansel/Özel, s.263; Serozan, İfa, s.143; Koç, s.95.

²⁵ Weber, Art.91, N.80, 96; Schraner, Art.91-C-E, N.60, 64, 74; Eren, Borçlar Genel, s.1013; Üçer, s.82.

²⁶ Yarg. 11. HD., 1.2.1999, 8841/295 (<http://www.kazanci.com>, 30 Mayıs 2016).

²⁷ Yarg. 12. HD., 18.9.1996, 9466/10570 (<http://www.kazanci.com>, 30 Mayıs 2016); Yarg. 12. HD., 23.3.1992, 9742/3521 (<http://www.kazanci.com>, 30 Mayıs 2016).

²⁸ Yarg. 15. HD., 23.10.2014, 594/6018 (<http://www.kazanci.com>, 30 Mayıs 2016); Yarg. 12. HD., 15.2.2005, 1431/2711 (<http://www.kazanci.com>, 30 Mayıs 2016).

²⁹ Schraner, Art.91-C-E, N.60; Eren, Borçlar Genel, s.1013; Kılıçoğlu, s.689; Oğuzman/Öz, s.351; Ayan, Borçlar, s.330; Cansel/Özel, s.263; Üçer, s.96 vd.

³⁰ Becker, Art.91, N.1; Kılıçoğlu, s.689; Eren, Borçlar Genel, s.1014; Serozan, İfa, s.143.

³¹ Becker, Art.91, N.7; Schraner, Art.91-C-E, N.64; Oğuzman/Öz, s.352; Eren, Borçlar Genel, s.1014; Kılıçoğlu, s.690; Hatemi/Gökyayla, s.240; Cansel/Özel, s.264; Serozan, İfa, s.143; Nomer, s.250; Üçer, s.82; Koç, s.100.

³² Schraner, Art.91-C-E, N.108; Becker, Art.91, N.17; Eren, Borçlar Genel, s.1014; Serozan, İfa, s.143; Üçer, s.93 vd.

yoktur; alacaklının bu yöndeki beyanları, alacaklının temerrüdü için yeterli kabul edilmelidir³³.

3. Alacaklı borçlu tarafından kendisine teklif edilen gereği gibi ifayı kabul etmekten kaçınmalıdır

Alacaklının temerrüdü için gerçekleşmesi gereken bir diğer şart, alacaklının borçlu tarafından kendisine teklif edilen gereği gibi ifayı kabul etmekten kaçınması yani ifayı reddetmesidir³⁴.

Borçlunun borcunu gereği gibi ifa edebilmesi için alacaklının kendisi tarafından yapılması gereken hazırlık fiillerini yapmaktan kaçınması da ifanın reddidir³⁵. Örneğin bir otomobilin periyodik bakımının yapılabilmesi için otomobilin servise teslim edilmesi gerekir. Otomobilin servise teslimi, alacaklının kendisi tarafından yapılması gereken bir hazırlık fiildir. Otomobil teslim edilmediği sürece, borçlunun borcunu ifa etmesi düşünülemez. Benzer şekilde, seçim hakkı alacaklıda bulunan seçimlik borçlarda, alacaklı seçim hakkını kullanıp borçluya bildirmedikçe, borçlu borcunu ifa edemez³⁶. Böyle bir durumda borçlu, sözleşmeden dönebilir³⁷.

4. Alacaklının borçlu tarafından kendisine teklif edilen ifayı kabul etmekten kaçınması haklı bir sebebe dayanmamalıdır

Alacaklının borçlu tarafından kendisine teklif edilen gereği gibi ifayı kabul etmekten kaçınmasının alacaklı temerrüdüne neden olabilmesi için, bu kaçınmanın haklı bir sebebe dayanmaması gerekir³⁸. Sebebin haklı olup olmaması, somut olaya göre değişir. Özellikle borçlu tarafından teklif edilen ifanın; ifanın konusu, ifanın tarafları, ifa yeri ve ifa zamanı gibi ifanın unsurlarına uygun olmaması halinde alacaklının ifayı reddi haklı sebebe dayanır³⁹. Bu nok-

³³ Kılıçoğlu, s.690; Oğuzman/Öz, s.352; Nomer, s.250. Buna karşılık bazı yazarlara göre, alacaklının haksız yere sözleşmenin geçersiz olduğunu veya kendisinin sözleşme ile bağlı olmadığını beyan etmesi halinde, ifa teklifinin sözlü olarak yapılması gerekli ve yeterlidir. Bkz. Serozan, İfa, s.143; Üçer, s.86-87, 88 vd.; Cansel/Özel, s.264; Koç, s.150-151.

³⁴ Becker, Art.91, N.18; Eren, Borçlar Genel, s.1015; Kılıçoğlu, s.690; Oğuzman/Öz, s.350; Ayan, Borçlar, s.331; Hatemi/Gökyayla, s.240; Cansel/Özel, s.264; Üçer, s.118; Koç, s.153.

³⁵ Becker, Art.91, N.18; Eren, Borçlar Genel, s.1015; Kılıçoğlu, s.690-691; Oğuzman/Öz, s.352; Ayan, Borçlar, s.331; Hatemi/Gökyayla, s.240; Koç, s.153. Ayrıca bkz. Yarg. 15. HD., 7.6.1984, 1616/2006 (<http://www.kazanci.com>, 30 Mayıs 2016).

³⁶ Becker, Art.91, N.20; Oğuzman/Öz, s.352-353, 362; Eren, Borçlar Genel, s.1015; Üçer, s.90.

³⁷ Oğuzman/Öz, s.362; Koç, s.144-145. Bu konuya ilişkin farklı çözüm yolları için bkz. Üçer, s.90 vd.; Koç, s.138 vd.

³⁸ Becker, Art.91, N.22; Eren, Borçlar Genel, s.1015; Kılıçoğlu, s.691; Oğuzman/Öz, s.353; Ayan, Borçlar, s.331; Hatemi/Gökyayla, s.240; Serozan, İfa, s.146; Üçer, s.121; Koç, s.155-156. Ayrıca bkz. Yarg. 12. HD., 6.2.1996, 1550/1657 (<http://www.kazanci.com>, 30 Mayıs 2016); Yarg. 15. HD., 11.4.2005, 1252/2157 (<http://www.kazanci.com>, 30 Mayıs 2016); Yarg. 6. HD., 20.5.2003, 3426/3585 (<http://www.kazanci.com>, 30 Mayıs 2016); Yarg. 12. HD., 12.1.1981, 8137/18 (<http://www.kazanci.com>, 30 Mayıs 2016).

³⁹ Kılıçoğlu, s.691; Ayan, Borçlar, s.331; Hatemi/Gökyayla, s.240. Buna karşılık Oğuzman/Öz'e göre, kaçınmanın haklı bir sebebe dayanması ile gereği gibi teklif edilmeyen ifanın reddi birbirine karıştırılmamalıdır; gereği gibi teklif edilmeyen ifayı kabul etme-

tada önemle belirtmek gerekir ki alacaklının temerrüdü için, alacaklının kendisine teklif edilen ifayı kabul etmekten kaçınmasının objektif bir sebebe dayanmaması yeterlidir; alacaklının kendisine teklif edilen ifayı kabul etmekten kaçınmada kusurlu olması gerekmez⁴⁰. Örneğin alacaklının ayırt etme gücünü kaybetmesi nedeniyle borçlu tarafından kendisine teklif edilen ifayı reddetmesi halinde durum böyledir⁴¹.

C. Somut Olayın Alacaklının Temerrüdü Bakımından İncelenmesi

İnceleme konusu Yargıtay 15. Hukuk Dairesi'nin 31.3.2015 tarihli ve E.2015/983 K.2015/1638 sayılı kararında, alt temel, temel ve bitümlü sıcak karışım asfalt yapım işi için, 30.3.2011 tarihinde K. Belediyesi tarafından bir ihale yapıldığı ve bu ihalenin davalı yüklenici uhdesinde kaldığı; 30.3.2011 tarihinde gerçekleşen ihale uyarınca, davalı yüklenici ile iş sahibi K. Belediyesi arasında asfalt plenti tesisinin kurulmasına ilişkin 12.4.2011 tarihli sözleşmenin imzalandığı; bu sözleşme uyarınca, davalı yüklenicinin 20.6.2011 tarihinde sözleşme konusu tesisi iş sahibi K. Belediyesi'ne teslim etmesi gerektiği belirtilmiştir. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 470. maddesi uyarınca eser sözleşmesi, yüklenicinin bir eser meydana getirmeyi, iş sahibinin de bunun karşılığında bir bedel ödemeyi üstlendiği sözleşmedir. Eser sözleşmesi, iş görme borcu doğuran sözleşmelerdendir. Eser sözleşmesinde yüklenici, belirli bir sonucu meydana getirmeyi borçlanır. Buna göre, davalı yüklenici ile davacı iş sahibi K. Belediyesi arasındaki sözleşme bir eser sözleşmesidir. Davalı yüklenici ile davacı iş sahibi K. Belediyesi arasında kurulan 12.4.2011 tarihli eser sözleşmesi uyarınca, davalı yüklenicinin borcu alt temel, temel ve bitümlü sıcak karışım asfalt yapım işi için asfalt plenti tesisini kurmak ve 20.6.2011 tarihinde davacı iş sahibi K. Belediyesi'ne teslim etmektir.

İnceleme konusu Yargıtay 15. Hukuk Dairesi'nin 31.3.2015 tarihli ve E.2015/983 K.2015/1638 sayılı kararında, davalı yüklenici tarafından K. Belediyesi'ne ait şantiye sahasına yedi adet bitüm tankı ile bir adet kızgın yağ jeneratörü ve bacasının getirilmiş olduğu ancak sözleşmede belirtilen 20.6.2011 tarihinde asfalt plenti tesisinin davalı yüklenici tarafından davacı iş sahibi K. Belediyesi'ne teslim edilmediği; bunun üzerine iş sahibi tarafından sözleşmenin feshedildiği belirtilmiştir. Buradan, davalı yüklenicinin sözleşmeyi ihlal ettiği ve temerrüde düştüğü anlaşılmaktadır.

Sözleşmeden doğan borç ilişkilerinin ihlal edilmesi halinde alacaklının borçluya karşı başvurabileceği birtakım hukuki imkânlar söz konusudur. Bunlardan biri de borçlunun ifaya zorlanması, başka bir deyişle aynen ifa ve cebri icradır. Öte yandan karşılıklı borç yükleyen sözleşmelerde borçlunun temerrü-

mekte alacaklı şüphesiz haklıdır; ancak bu durumda alacaklının temerrüdü için aranacak ilk şart, yani borçlu tarafından borcun gereği gibi ifasının alacaklıya teklif edilmiş olması şartı gerçekleşmemiş olur; bu noktada önemli olan, gereği gibi teklif edilen ifayı alacaklının kabul etmemekte haklı olabileceği bir durumun olup olmadığıdır (s.353-354). Oğuzman/Öz'e göre, " ... faizler ödenmeden ana parayı ödemek isteyen borçlunun ifa teklifini reddetmekte de alacaklı haklıdır ve bu konu ifanın usulüne uygun arzı ile değil, kabul etmemenin haklı sebebe dayanması ile ilgilidir" (s.354). Bu konu hakkında ayrıca bkz. Becker, Art.91, N.23.

⁴⁰ Becker, Art.91, N.24; Oğuzman/Öz, s.353; Eren, Borçlar Genel, s.1015; Hatemi/Gökyağla, s.239; Cansel/Özel, s.264; Serozan, İfa, s.145; Üçer, s.121; Koç, s.155.

⁴¹ Eren, Borçlar Genel, s.1016; Üçer, s.122; Koç, s.157.

dü halinde uygulama alanı bulan TBK md.125 f.2 uyarınca alacaklı, borcun aynen ifasından ve gecikme tazminatı isteme hakkından vazgeçtiğini hemen bildirebilir, borcun ifa edilmemesinden doğan zararın giderilmesini isteyebilir. Bunun yanı sıra, karşılıklı borç yükleyen sözleşmelerde borçlunun temerrüdü halinde TBK md.125 f.2 uyarınca alacaklı sözleşmeden dönebilir. Somut olayda da davalı yüklenicinin temerrüdü üzerine davacı iş sahibinin sözleşmeden dönme hakkını kullandığı anlaşılmaktadır.

TBK md.125 f.3 uyarınca sözleşmeden dönme halinde taraflar, karşılıklı olarak ifa yükümlülüğünden kurtulurlar ve daha önce ifa ettikleri edimleri geri isteyebilirler. Yani sözleşmeden dönme sonucunda, sözleşmeden dönme hakkının kullanılmasından önce ifa edilen edimler bakımından geri verme borcu ortaya çıkar⁴².

İnceleme konusu Yargıtay 15. Hukuk Dairesi'nin 31.3.2015 tarihli ve E.2015/983 K.2015/1638 sayılı kararına konu olan uyuşmazlık bakımından alacaklı temerrüdünün gerçekleşip gerçekleşmediğinin belirlenmesi noktasında üzerinde durulması gereken husus ise, davalı yüklenicinin temerrüdü üzerine davacı iş sahibinin sözleşmeden dönmesi sonucunda davacı iş sahibi bakımından bir geri verme borcunun söz konusu olup olmadığıdır. Yani somut olayda, yedi adet bitüm tankı ile bir adet kızgın yağ jeneratörü ve bacasının davalı yüklenici tarafından davacı iş sahibine ait şantiye sahasına getirilmesinin, davalı yüklenicinin ediminin ifası niteliğinde değerlendirilip değerlendirilemeyeceğidir.

Yukarıda da ifade edildiği üzere, taraflar arasında söz konusu olan sözleşme, yüklenicinin bir eser meydana getirmeyi, iş sahibinin de bunun karşılığında bedel ödemeyi üstlendiği bir eser sözleşmesidir. Eser sözleşmesi, hâkim görüşe göre⁴³, ani edimli bir sözleşmedir. Bazen eserin meydana getirilebilmesi için, uzun bir zamana ihtiyaç duyulur. Buna karşılık, eserin meydana getirilebilmesi için uzun bir zamana ihtiyaç duyulması, eser sözleşmesinin ani edimli sözleşme olma niteliğini değiştirmez⁴⁴. Çünkü eser sözleşmesinde yüklenici, asli edim yükümlülüğü olarak, iş görme borcuna dayalı bir edim sonucunu borçlanır; buradaki edim sonucu ise, meydana getirilen eserin iş sahibine teslimidir⁴⁵. Yüklenicinin eseri meydana getirme faaliyeti ise, ifaya hazırlıktır⁴⁶.

⁴² Bu konu hakkında detaylı bilgi için bkz. Rona Serozan, *Sözleşmeden Dönme*, 2. Basım, İstanbul, 2007, s.511 vd.

⁴³ Fikret Eren, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, 1. Basım, Ankara, 2014, s.582; Aydın Zevkililer/K. Emre Gökyayla, *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*, 15. Basım, Ankara, 2015, s.502; Mustafa Alper Gümüş, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, Cilt II, 3. Basım, İstanbul, 2014, s.3; Cevdet Yavuz, *Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, 19. Basım, İstanbul, 2014, s.994; Köksal Kocaağa, *İnşaat Sözleşmesi*, 1. Basım, Ankara, 2014, s.54; K. Emre Gökyayla, *Eser Sözleşmesinde Ek İş ve İş Değişikliği*, 1. Basım, İstanbul, 2009, s.17.

⁴⁴ Eren, *Borçlar Özel*, s.583; Zevkililer/Gökyayla, s.502-503; Gümüş, s.3; Kocaağa, s.54.

⁴⁵ Haluk Tandoğan, *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*, Cilt II, 5. Basım, İstanbul, 2010, s.1; Cengiz Kostakoğlu, *İçtihatlı İnşaat Hukuku ve Kat Karşılığı İnşaat Sözleşmeleri*, 9. Basım, İstanbul, 2015, s.18; Zevkililer/Gökyayla, s.502; Gümüş, s.3; Yavuz, s.986; Kocaağa, s.54.

⁴⁶ Gümüş, s.3. Ayrıca bkz. Yarg. 15. HD., 3.12.1998, 3572/452 (karşı oy yazısı) ve Yarg. 15. HD., 3.12.1998, 3574/4522 (karşı oy yazısı): "Ani edimli istisna (eser) sözleşmelerinde ifa, bir bütündür. Ancak, üstlenilen eserin bitirilip, teslimi halinde ifa gerçekleşir. Daha önceki çalışmalar, bir kısım işlerin yapılması; ifa olmayıp, ifaya hazırlıktır. Bu nedenle, olayda kısmi ifadan da söz edilemez" (<http://www.kazanci.com>, 28 Haziran 2016).

Somut olayda yüklenicinin borcu, iş sahibinin arsası üzerine asfalt plenti tesisi kurmak ve iş sahibine teslim etmektir. Buna göre, asfalt plenti tesisinin kurulması için, yedi adet bitüm tankı ile bir adet kızgın yağ jeneratörü ve bacasının davalı yüklenici tarafından davacı iş sahibine ait şantiye sahasına getirilmesi, edimin ifası olarak değil, ifaya hazırlık olarak değerlendirilmelidir.

Acar, ifaya hazırlık aşamasını ön hazırlık ve eseri teslim hazırlık olmak üzere ikiye ayırmaktadır⁴⁷. *Acar*'a göre⁴⁸, eserin meydana getirilmeye başlanması, yüklenicinin teslim borcuna hazırlık niteliğindedir ve yüklenicinin teslim borcunun ifasını mümkün kılan bir işleve sahiptir; buna karşılık, eser yüzde sıfır düzeyindeyken eserin meydana getirilmeye başlanmış olduğundan bahsedilemez; örneğin yüklenicinin binayı inşa etmek için demir tedarik etmesi halinde durum böyledir; böyle bir durumda ise ancak ön hazırlık faaliyetlerinden bahsedilebilir. İnceleme konusu Yargıtay 15. Hukuk Dairesi'nin 31.3.2015 tarihli ve E.2015/983 K.2015/1638 sayılı kararında da sözleşme konusu asfalt plenti tesisinin kurulum aşamasına ilişkin herhangi bir veriye rastlanmamaktadır; yalnızca davalı yüklenici tarafından yedi adet bitüm tankı ile bir adet kızgın yağ jeneratörü ve bacasının davacı iş sahibine ait şantiye sahasına getirilmesinden bahsedilmektedir. Buradan, davalı yüklenicinin sözleşme konusu asfalt plenti tesisini kurmaya henüz başlamadığı; yalnızca bu tesisin kurulumu için gerekli olan malzemeleri tedarik ettiği anlaşılmaktadır. Yani yedi adet bitüm tankı ile bir adet kızgın yağ jeneratörü ve bacasının davalı yüklenici tarafından davacı iş sahibine ait şantiye sahasına getirilmesi, ifaya hazırlık aşamasının ön hazırlık kısmını oluşturmaktadır.

Yukarıda da ifade edildiği üzere, alacaklının temerrüdü için, öncelikle ifası mümkün bir borç söz konusu olmalıdır. Somut olayda ise, yedi adet bitüm tankı ile bir adet kızgın yağ jeneratörü ve bacasının davalı yüklenici tarafından davacı iş sahibine ait şantiye sahasına getirilmesi edimin ifası niteliğinde olmadığından, davalı yüklenicinin temerrüdü üzerine davacı iş sahibinin sözleşmeden dönmesi sonucunda davacı iş sahibi bakımından bir geri verme borcu söz konusu değildir. Başka bir deyişle, davacı iş sahibi geri verme borcunun borçlusu olmadığı gibi, davalı yüklenici de geri verme borcunun alacaklısı değildir. Sonuç olarak, somut olayda alacaklının temerrüdü bakımından aranan şartlar gerçekleşmemiştir. Bu nedenle, Yargıtay 15. Hukuk Dairesi'nin 31.3.2015 tarihli ve E.2015/983 K.2015/1638 sayılı kararında alacaklı temerrüdünün özel sonuçlarından olan borçlunun borçlanılan şeyi satma hakkını kullanıp kullanamayacağına incelenmesi, hukuken hatalıdır.

D. Somut Olaydaki Hukuki Uyuşmazlığın Tespiti

Türk Medeni Kanunu'nun 683. maddesinin 2. fıkrası uyarınca, malik malını haksız olarak elinde bulunduran kimseye karşı istihkak davası açabileceği gibi, her türlü haksız elatmanın önlenmesini de dava edebilir⁴⁹. Eşyanın malikin zilyetliğinde bulunduğu ancak malikin mülkiyet hakkından doğan yetkilerini kullanmasının haksız olarak kısıtlandığı veya engellendiği hallerde,

⁴⁷ Faruk Acar, "Eser Sözleşmesinde Eserin Tamamlanma Oranı ve Bu Oranın Bazı Etkileri", Hukuk, Ekonomi ve Siyasal Bilimler Aylık İnternet Dergisi, Sayı 134, 2013, s.3.

⁴⁸ Acar, s.3.

⁴⁹ Elatmanın önlenmesi davası, Alman Medeni Kanunu'nun 1004. maddesinde, İsviçre Medeni Kanunu'nun ise 641. maddesinin 2. fıkrasında düzenlenmiştir.

elatmanın önlenmesi davası malike, bu elatmaya başka bir deyişle müdahaleye karşı kendisini koruma imkânı tanır⁵⁰. Elatmanın önlenmesi davasının amacı, herhangi bir elatma (müdahale) olmaksızın, malikin taşınır veya taşınmaz bir malını kullanmasını ve ondan yararlanmasını sağlamaktır⁵¹. Eğer müdahale eşya üzerindeki hâkimiyetin tamamen kaybedilmesine yol açmış ise bu durumda istihkak davasının açılması gerekir⁵².

Elatmanın önlenmesi davasının açılabilmesi için, öncelikle devam etmek olan bir elatma yani malikin mülkiyet hakkından doğan yetkilerini kullanmasının kısıtlanması, engellenmesi veya ileride malikin mülkiyet hakkına yönelik böyle bir müdahale ihtimali söz konusu olmalıdır⁵³. Bu davanın açılabilmesi için, elatmanın haksız olması gerekir⁵⁴. Ancak eşyaya haksız olarak elatan kişinin kusurlu olması şart değildir⁵⁵. Malikin elatmaya katlanma yükümlülüğünün söz konusu olduğu hallerde ise bu dava açılmaz; elatmaya katlanma yü-

⁵⁰ Stephan Wolf, Art.641-645; Art.884-906 ZGB, in; Jolanta Kren Kostkiewicz/Peter Nobel/Ivo Schwander/Stephan Wolf (Hrsg.), Kommentar, Schweizerisches Zivilgesetzbuch, 2. Auflage, Zürich, 2011, Art.641, N.9; Hans Josef Wieling, Sachenrecht, 5. Auflage, Berlin Heidelberg, 2007, s.364; Jan Wilhelm, Sachenrecht, 4. Auflage, Berlin New York 2010; N.1363; Thomas Zerres, Bürgerliches Recht: Eine Einführung in das Zivilrecht und die Grundzüge des Zivilprozessrechts, 7. Auflage, Berlin Heidelberg, 2013, s.389; Ruth Arnet/Eva Maria Belsler, Sachenrecht (Art.641-977 ZGB), in: Peter Breitschmid/Alexandra Rumo-Jungo (Hrsg.), Handkommentar zum Schweizer Privatrecht, 2. Auflage, Zürich, 2012, Art.641, N.39; Robert Haab/August Simonius/Werner Scherrer/Dieter Zobl, Zürcher Kommentar, Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch, Band IV: das Sachenrecht, 1. Abteilung: das Eigentum, Art.641-729 ZGB, Zürich, 1977, Art.641, N.39; Max Baumann, Sachenrecht, 1. Auflage, Zürich, 2008, s.36; Vito Roberto/Stephanie Hrubesch-Millauer, Sachenrecht, Bern, 1. Auflage, 2009, N.105; Christian Baldus, §§985-1007 (Ansprüche aus dem Eigentum), in: Kurt Rebmann/Franz Jürgen Säcker/Roland Rixecker (Hrsg.), Münchener Kommentar zum BGB, Band 6: Sachenrecht, 5. Auflage, München, 2013, BGB § 1004, Rn.2; Necla Giritlioğlu, Müdahalenin Men'i (El Atmanın Önlenmesi) Davası, İstanbul, 1984, s.7; Lale Sirmen, Eşya Hukuku, 1. Basım, Ankara, 2013, s.276; M. Kemal Oğuzman/Özer Seliçi/Saibe Oktay-Özdemir, Eşya Hukuku, 15. Basım, İstanbul, 2012, s.285; Fikret Eren, Mülkiyet Hukuku, 3. Basım, Ankara, 2014, s.42-43; Mehmet Ayan, Eşya Hukuku II (Mülkiyet), 7. Basım, Konya, 2014, s.127; Hasan Erman, Eşya Hukuku Dersleri, 5. Basım, İstanbul, 2014, s.59; Turhan Esener/Kudret Güven, Eşya Hukuku, 4. Basım, Ankara, 2008, s.164; Talih Uyar, "Yargıtay Kararlarında Elatmanın Önlenmesi (Men'i Müdahale) ve İstihkak Davaları", Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S.1, 2000, s.99; Eraslan Özkaya, Açıklamalı-İçtihatlı Elatmanın Önlenmesi Davaları II, 3. Basım, Ankara, 2012, s.19; Hüseyin Hatemi/Aydın Aybay, Eşya Hukuku, 3. Basım, İstanbul, 2012, s.123-124; Şeref Ertaş, Eşya Hukuku, 10. Basım, İzmir, 2012, s.211.

⁵¹ Eren, Mülkiyet, s.43; Sirmen, s.276; Özkaya, s.19; Giritlioğlu, s.8, 52 vd.

⁵² Giritlioğlu, s.7, 10, 25 vd., 127 vd.; Esener/Güven, s.164; Ayan, Mülkiyet, s.128; Özkaya, s.30.

⁵³ Wieling, s.372; Eren, Mülkiyet, s.43; Sirmen, s.276; Özkaya, s.23; Giritlioğlu, s.11.

⁵⁴ Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.286; Sirmen, s.276; Eren, Mülkiyet, s.44; Esener/Güven, s.164; Uyar, s.100; Erman, s.59; Özkaya, s.22; Giritlioğlu, s.11.

Ayrıca bkz. Yarg. HGK., 14.2.2007, 1-72/74 (<http://www.kazanci.com>, 28 Haziran 2016).

⁵⁵ Wolf, Art.641, N.9; Haab/Simonius/Scherrer/Zobl, Art.641, N.40; Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.286; Sirmen, s.276; Eren, Mülkiyet, s.43; Ayan, Mülkiyet, s.128; Uyar, s.100; Erman, s.59; Özkaya, s.22; Zerres, s.391. Yarg. HGK., 21.12.2005, 5-702/746: "Taşınmaza yapılan elatmanın mutlaka kusura dayanması gerekmez. Ancak söz konusu elatma haksız olmalıdır" (<http://www.kazanci.com>, 28 Haziran 2016). Detaylı bilgi için bkz. Wilhelm, N.1366.

kümlülüğü, bir aynı haktan⁵⁶, bir kişisel haktan⁵⁷, komşuluk hukukundan⁵⁸ veya kamu hukukundan⁵⁹ doğabilir⁶⁰.

Elatmanın önlenmesi davasının açılabilmesi için, malikin zarara uğraması gerekmez ancak elatma nedeniyle zarar uğramışsa, elatma sona erse dahi eşyaya haksız olarak elatan kişiden uğramış olduğu zararın tazminini isteyebilir⁶¹. Bu noktada önemle belirtmek gerekir ki burada açılacak tazminat davası, elatmanın önlenmesi davasından farklıdır ve genel hükümlere tabidir⁶².

Elatmanın önlenmesi davası, hem taşınır hem de taşınmaz mallar için açılabilir⁶³. Elatmanın önlenmesi davasıyla malik, eşyasına haksız olarak elatan kişiden bu duruma bir son vermesini ister⁶⁴. Elatmanın önlenmesi davası aynı bir davadır. Bu nedenle bu davanın açılması herhangi bir süreye bağlı değildir⁶⁵. Ancak bu dava, mülkiyete yönelik saldırı veya saldırı tehlikesi devam

⁵⁶ Örneğin elatmaya katlanma yükümlülüğü geçit irtifakından kaynaklanabilir. Bkz. Yarg. 14. HD., 4.2.2008, 767/931: "Türk Medeni Kanununun 683. maddesi hükmüne bir şeye malik olan kimse hukuk düzeninin sınırları içinde o şey üzerinde dilediği gibi kullanma, yararlanma ve tasarrufta bulunma yetkisine sahiptir. Malik, her türlü haksız elatmanın önlenmesini de dava edebilir. Görülüyor ki, malikin açacağı elatmanın önlenmesi davasının başarı ile sonuçlanabilmesi için hasım tarafın elatmasının haksız olması gerekir. Somut olayda, davalının aynı yer mahkemesinin 2004/585 esasında Türk Medeni Kanununun 747. maddesine dayanarak geçit hakkı istemi ile davalı aleyhine dava açtığı, bu davanın yargılaması sırasında mahkemece 24.04.2007 tarihinde tedbir kararı ile yararına geçit hakkı tanındığı anlaşılmaktadır. Mahkemenin tedbir yoluyla davalıya geçit sağladığı yer 20.02.2007 tarihli krokide A harfi ile gösterilen bölümdür. Dolayısı ile davalının bu bölüme yasaya aykırı bir şekilde elattığı düşünülemez" (<http://www.kazanci.com>, 28 Haziran 2016).

⁵⁷ Kira sözleşmesi, bu duruma örnek olarak gösterilebilir. Bkz. Yarg. 6. HD., 27.3.2014, 910/3881: "Davacının kendi kiracısı ile düzenlediği kira sözleşmesi usulüne uygun olarak feshedilmediğinden veya kiracının tahliyesi için tahliye davası açılmadığından sözleşme tüm hükümleri ile geçerli olup tarafları bağlar. Kiralayan tarafından düzenlenen tek taraflı feshi ihbar ile kira sözleşmesinin sona erdirilmesi ve buna bağlı olarak davalı alt kiracının fuzuli şağil olduğundan bahsedilmesi mümkün değildir. Davacı kendi kiracısına yönelik akdin feshi ve tahliye davası açtığından veya sözleşmenin karşılıklı olarak feshedildiğinden bahsetmemiştir. Bu durum karşısında alt kiracı olan davalının kullanma hakkını yitirdiğinden söz edilemeyeceğinden davanın tümünden reddine karar verilmesi gerekirken yazılı gerekçe ile kabul kararı verilmesi doğru değildir. Öte yandan davalı aynı zamanda taşınmazın 1/4 paydaşı olan dava dışı H. H.' nun da kiracısı olup, davalının bu paya yönelik kiracılığının devam ettiğinin gözetilmemesi de hatalıdır. Hükmün bu nedenlerle bozulmalıdır" (<http://www.kazanci.com>, 28 Haziran 2016).

⁵⁸ Yarg. 14. HD., 21.7.2011, 8282/9670 (<http://www.kazanci.com>, 28 Haziran 2016).

⁵⁹ Yarg. 8. HD., 22.9.2003, 5261/5697 (<http://www.kazanci.com>, 28 Haziran 2016); Yarg. 14. HD., 18.2.2008, 16033/1834 (<http://www.kazanci.com>, 28 Haziran 2016).

⁶⁰ Wilhelm, N.1364; Zerres; s.390; Giritlioğlu, s.74 vd.; Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.286; Sirmen, s.277; Özkaya, s.22.

⁶¹ Giritlioğlu, s.128; Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.287; Sirmen, s.276; Eren, Mülkiyet, s.43; Ayan, Mülkiyet, s.128; Özkaya, s.23.

⁶² Haab/Simonius/Scherrer/Zobl, Art.641, N.44; Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.287; Sirmen, s.276; Eren, Mülkiyet, s.43; Esener/Güven, s.165; Erman, s.59; Ayan, Mülkiyet, s.128-129; Özkaya, s.23.

⁶³ Sirmen, s.277; Ayan, Mülkiyet, s.129.

⁶⁴ Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.287; Esener/Güven, s.165.

⁶⁵ Arnet/Belser, Art.641, N.44; Baumann, s.36; Sirmen, s.277; Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.287; Ayan, Mülkiyet, s.129; Erman, s.59; Uyar, s.100; Özkaya, s.23-24; Hattemi/Aybay, s.123; Ertaş, s.211; Giritlioğlu, s.99.

ederken açılabilir⁶⁶. Bu davanın sonunda, eşyaya haksız olarak elatan davalının mevcut elatmaya son vermesine ya da ileride gerçekleşme ihtimali bulunan elatmadan kaçınmasına karar verilir. Bu yönüyle elatmanın önlenmesi davası, bir eda davasıdır⁶⁷.

Yargıtay 15. Hukuk Dairesi'nin 31.3.2015 tarihli ve E.2015/983 K.2015/1638 sayılı kararına konu olan olayda, taraflar arasında bir eser sözleşmesinin bulunduğu ve bu sözleşme uyarınca davalı yüklenicinin borcunun, davacı iş sahibine ait şantiye sahasına asfalt plenti tesisi kurmak olduğu yukarıda ifade edilmişti. Sözleşme konusu asfalt plenti tesisinin kurulması için gerekli olan şeylerin davalı yüklenici tarafından davacı iş sahibine ait şantiye sahasına getirilmesine ve buraya bırakılmasına, eser sözleşmesinin devamı süresince, davacı iş sahibinin katlanma yükümlülüğü söz konusudur. Yukarıda da ifade edildiği üzere, sözleşme konusu asfalt plenti tesisinin kurulması için davalı yüklenici tarafından davacı iş sahibi K. Belediyesi'ne ait şantiye sahasına yedi adet bitüm tankı ile bir adet kızgın yağ jeneratörü ve bacası getirilmiştir. Ancak Yargıtay 15. Hukuk Dairesi'nin 31.3.2015 tarihli ve E.2015/983 K.2015/1638 sayılı kararından, sözleşmede belirtilen 20.6.2011 tarihinde asfalt plenti tesisinin davalı yüklenici tarafından davacı iş sahibi K. Belediyesi'ne teslim edilmediği; davalı yüklenicinin sözleşmeyi ihlal ederek temerrüde düştüğü ve davalı yüklenicinin temerrüdü üzerine, TBK md.125 f.3 uyarınca davacı iş sahibinin sözleşmeden dönme hakkını kullandığı anlaşılmaktadır. Bu husus, yukarıda incelenmişti. Burada dikkat edilmesi gereken husus, davacı iş sahibinin sözleşmeden dönmesiyle, taraflar arasındaki eser sözleşmesi ilişkisinin ve buna bağlı olarak, davalı yüklenici tarafından şantiye sahasına getirilip buraya bırakılan şeylere katlanma yükümlülüğünün ortadan kalktığıdır. Davacı iş sahibinin sözleşmeden dönmesinden sonra, davalı yüklenici tarafından davacı iş sahibinin şantiye sahasına getirilen şeylerin burada bulunması, artık geçerli bir hukuki sebebe dayanmamaktadır. O halde, davalı yüklenici tarafından davacı iş sahibinin şantiye sahasına getirilen şeylerin burada bulunması, davacı iş sahibinin sözleşmeden dönmesinden sonra, malikin yani davacı iş sahibi K.Belediyesi'nin mülkiyet hakkından doğan yetkilerini kullanmasının haksız olarak kısıtlanması ve engellenmesidir. Bu durumda, davalı yükleniciye yönetilmesi gereken dava, elatmanın önlenmesi davasıdır⁶⁸.

⁶⁶ Arnet/Belser, Art.641, N.44; Wieling, s.372; Zerres, s.391; Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.287; Esener/Güven, s.164; Giritlioğlu, s.14; Ayan, Mülkiyet, s.134-135; Özkaya, s.22-23.

⁶⁷ Giritlioğlu, s.103; Sirmen, s.278; Eren, Mülkiyet, s.43; Ayan, Mülkiyet, s.129; Özkaya, s.23.

⁶⁸ "Elatan kişi geçersiz bir hukuki sebebe dayanıyorsa elatmanın önlenmesi davası açılabilir. Yeter ki, mülkiyet hakkını doğrudan veya dolayısıyla menfi yönden etkileyen bir durum yaratılmış olsun" (Özkaya, s.22). "... başkasının taşınmazına inşaat yapan kişi inşaatı yapmaktan vazgeçip terk etse dahi inşaatın enkazı taşınmazda kaldığı sürece elatma devam etmiş sayılır" (Özkaya, s.23). Somut olaya benzer şekilde, sözleşmenin geçersiz olması halinde elatmanın önlenmesi davasının açılacağı hakkında bkz. Yarg. 13. HD., 23.6.1997, 5366/5703 (<http://www.kazanci.com>, 28 Haziran 2016).

Kaldı ki Yargıtay tarafından, davacıya ait bir taşınmazın davalı tarafından kullanılmasına rıza gösterilmesinden sonra davacı tarafından elatmanın önlenmesi davasının açılacağı kabul edilmekte ve böyle bir durumda elatmanın önlenmesi davasının açılması, davacının muvafakatini geri aldığı şeklinde yorumlanmaktadır. Bkz. Yarg. HGK., 21.6.2000, 1-994/1060 (<http://www.kazanci.com>, 28 Haziran 2016); Yarg. 1. HD., 14.12.2006, 11111/12595 (<http://www.kazanci.com>, 28 Haziran 2016).

Ancak somut olayda davacı iş sahibi tarafından alacaklının temerrüdünün özel sonuçlarına başvurulduğu görülmektedir. Oysa somut olayda, alacaklının temerrüdünün şartları oluşmamıştır.

Eşyaya zilyet olan malik, elatmanın önlenmesi davasının yanı sıra TMK md.983 hükmü uyarınca, zilyetlik davalarından saldırının önlenmesi davasını da açabilir. Bu iki dava arasında yarışma olduğu kabul edilmektedir⁶⁹. Zilyetlik davalarından saldırının önlenmesi davası, iki aylık ve bir yıllık süreye tabidir (TMK md.984). Buna karşılık, elatmanın önlenmesi davası aynı bir davadır. Bu nedenle bu davanın açılması herhangi bir süreye bağlı değildir⁷⁰. İlgili Yargıtay kararından, davacı iş sahibinin sözleşmeden ne zaman döndüğü ve davalı yükleniciye karşı bu davayı ne zaman açtığı anlaşılammamaktadır. Bu nedenle dava tarihi itibarıyla, davacı iş sahibinin, zilyetlik davalarından saldırının önlenmesi davasını da açma hakkına sahip olup olmadığı hususunun incelenmesi mümkün değildir.

VI. Sonuç

Yargıtay 15. Hukuk Dairesi'nin 31.3.2015 tarihli ve E.2015/983 K.2015/1638 sayılı kararına konu olan olayda, taraflar arasında bir eser sözleşmesi bulunmaktadır. Eser sözleşmesinde yüklenici, asli edim yükümlülüğü olarak, iş görme borcuna dayalı bir edim sonucunu borçlanır; buradaki edim sonucu, meydana getirilen eserin iş sahibine teslimidir. Yüklenicinin eseri meydana getirme faaliyeti ise, ifaya hazırlıktır. Somut olayda yüklenicinin borcu, iş sahibinin arsası üzerine asfalt plenti tesisi kurmak ve iş sahibine teslim etmektir. Buna göre, asfalt plenti tesisinin kurulması için, yedi adet bitüm tankı ile bir adet kızgın yağ jeneratörü ve bacasının davalı yüklenici tarafından davacı iş sahibine ait şantiye sahasına getirilmesi, edimin ifası değil, ifaya hazırlıktır.

Yedi adet bitüm tankı ile bir adet kızgın yağ jeneratörü ve bacasının davalı yüklenici tarafından davacı iş sahibine ait şantiye sahasına getirilmesi edimin ifası niteliğinde olmadığından, davalı yüklenicinin temerrüdü üzerine davacı iş sahibinin sözleşmeden dönmesi sonucunda, davacı iş sahibi bakımından bir geri verme borcu söz konusu değildir. Yani davacı iş sahibi geri verme borcunun borçlusu olmadığı gibi, davalı yüklenici de geri verme borcunun alacaklısı değildir. Oysa alacaklının temerrüdü için, *her şeyden önce* ifa edilebilir bir borç söz konusu olmalıdır. O halde, somut olayda alacaklının temerrüdü bakımından aranan şartlar gerçekleşmemiştir. Bu nedenle, Yargıtay 15. Hukuk Dairesi'nin 31.3.2015 tarihli ve E.2015/983 K.2015/1638 sayılı kararında alacaklı temerrüdünün özel sonuçlarından olan borçlunun borçlanılan şeyi satma hakkını kullanıp kullanamayacağının incelenmesi, hukuken hatalıdır. Kaldı ki ilk derece mahkemesi tarafından, davacının tevdi edeceği herhangi bir şeyin olmadığı; sözleşmenin konusunun davalı yüklenicinin üreteceği bir iş olduğu; davalı yüklenici tarafından da bu işin üretilmediği; bu nedenle satılacak her-

⁶⁹ Mehmet Ünal/Veyssel Başpınar, Şekli Eşya Hukuku, 6. Basım, Ankara, 2012; s.234-235; Mehmet Ayan, Eşya Hukuku I (Zilyetlik ve Tapu Sicili), 11. Basım, Konya, 2014, s.98, 104; Ayan, Mülkiyet, s.128; Erman, s.59; Sirmen, s.277; Eren, s.47; Giritlioğlu, s.134.

⁷⁰ Sirmen, s.277; Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.287; Ayan, Mülkiyet, s.129; Erman, s.59; Uyar, s.100; Giritlioğlu, s.99.

hangi bir şeyden söz edilemeyeceği; davalının başka mal varlığı değerlerinin de satılamayacağı gerekçesi ile dava reddedilmiştir.

Sözleşme konusu asfalt plenti tesisinin kurulması için gerekli olan şeylerin davalı yüklenici tarafından davacı iş sahibine ait şantiye sahasına getirilmesine ve buraya bırakılmasına, eser sözleşmesinin devamı süresince, davacı iş sahibinin katlanma yükümlülüğü söz konusudur. Ancak davacı iş sahibinin sözleşmeden dönmesiyle, taraflar arasındaki eser sözleşmesi ilişkisi ve buna bağlı olarak davacı iş sahibinin, davalı yüklenici tarafından şantiye sahasına getirilip buraya bırakılan şeylere katlanma yükümlülüğü de sona ermiştir. O halde, davalı iş sahibi tarafından getirilen bu şeylerin davacı iş sahibine ait şantiye sahasında bulunmasının geçerli bir hukuki sebebi artık yoktur. Davalı tarafından getirilen bu şeylerin davacının şantiye sahasında bulunması, malikin yani davacı iş sahibinin mülkiyet hakkından doğan yetkilerini kullanmasını haksız olarak kısıtlamakta ve engellemektedir. Buradan hareketle, davalı yükleniciye yönetilmesi gereken davanın elatmanın önlenmesi davası olduğu kanaatine ulaşılmaktadır.

KAYNAKÇA

Ahmet M. Kılıçoğlu, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 19. Basım, Ankara, 2015.

Aydın Zevkliler/K. Emre Gökyayla, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 15. Basım, Ankara, 2015.

Cengiz Kostakoğlu, İctihatlı İnşaat Hukuku ve Kat Karşılığı İnşaat Sözleşmeleri, 9. Basım, İstanbul, 2015.

Cevdet Yavuz, Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler, 19. Basım, İstanbul, 2014.

Christian Baldus, §§985-1007 (Ansprüche aus dem Eigentum), in: Kurt Rebmann/Franz Jürgen Säcker/Roland Rixecker (Hrsg.), Münchener Kommentar zum BGB, Band 6: Sachenrecht, 5. Auflage, München, 2013. (MüKoBGB/Baldus BGB § 1004)

Eraslan Özkaya, Açıklamalı-İctihatlı Elatmanın Önlenmesi Davaları II, 3. Basım, Ankara, 2012.

Erol Cansel/Çağlar Özel, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt I, 1. Basım, Ankara, 2014.

Faruk Acar, "Eser Sözleşmesinde Eserin Tamamlanma Oranı ve Bu Oranın Bazı Etkileri", Hukuk, Ekonomi ve Siyasal Bilimler Aylık İnternet Dergisi, Sayı 134, 2013.

Fikret Eren, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 19. Basım, Ankara, 2015. (Borçlar Genel)

Fikret Eren, Borçlar Hukuku Özel Hükümler, 1. Basım, Ankara, 2014. (Borçlar Özel)

Fikret Eren, Mülkiyet Hukuku, 3. Basım, Ankara, 2014. (Mülkiyet)

Gamze Turan, "İşverenin Alacaklı Sıfatı ile Temerrüdü ve Hukuki Sonuçları", TÜHİS İş Hukuku ve İktisat Dergisi, Cilt 21, Sayı 5-6, 2008, s.31-59.

Haluk N. Nomer, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 13. Basım, İstanbul, 2013.

- Haluk Tandoğan, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, Cilt II, 5. Basım, İstanbul, 2010. (Özel Borç İlişkileri, C.II)
- Haluk Tandoğan, Türk Mes'uliyet Hukuku, 2. Basım, İstanbul, 2010.
- Hans Josef Wieling, Sachenrecht, 5. Auflage, Berlin Heidelberg, 2007.
- Hasan Erman, Eşya Hukuku Dersleri, 5. Basım, İstanbul, 2014.
- Hermann Becker, Berner Kommentar, Kommentar zum Schweizerischen Privatrecht, Band VI: Obligationenrecht, 1. Abteilung: Allgemeine Bestimmungen, Art. 1-183 OR, 2. Auflage, Bern, 1945.
- Hüseyin Hatemi/Hüseyin Aybay, Eşya Hukuku, 3. Basım, İstanbul, 2012.
- Hüseyin Hatemi/K. Emre Gökyayla, Borçlar Hukuku Genel Bölüm, 2. Basım, İstanbul, 2012.
- Jan Wilhelm, Sachenrecht, 4. Auflage, Berlin New York, 2010.
- K. Emre Gökyayla, Eser Sözleşmesinde Ek İş ve İş Değişikliği, 1. Basım, İstanbul, 2009.
- Köksal Kocağa, İnşaat Sözleşmesi, 1. Basım, Ankara, 2014.
- Lale Sirmen, Eşya Hukuku, 1. Basım, Ankara, 2013.
- M. Kemal Oğuzman/Özer Seliçi/Saibe Oktay-Özdemir, Eşya Hukuku, 15. Basım, İstanbul, 2012.
- M. Kemal Oğuzman/Turgut Öz, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt I, 13. Basım, İstanbul, 2015.
- Marius Schraner, Zürcher Kommentar, Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch, Band V: Obligationenrecht, 1e. Abteilung: die Erfüllung der Obligationen, Art.68-96 OR, 3. Auflage, Zürich, 2000.
- Max Baumann, Sachenrecht, 1. Auflage, Zürich, 2008.
- Mehmet Ayan, Borçlar Hukuku (Genel Hükümler), 8. Basım, Konya, 2013. (Borçlar)
- Mehmet Ayan, Eşya Hukuku I (Zilyetlik ve Tapu Sicili), 11. Basım, Konya, 2014.
- Mehmet Ayan, Eşya Hukuku II (Mülkiyet), 7. Basım, Konya, 2014. (Mülkiyet)
- Mehmet Üçer, Roma Hukukunda ve Karşılaştırmalı Hukukta Alacaklının Temerrüdü, 1. Basım, Ankara, 2007.
- Mehmet Ünal/Veyssel Başpınar, Şekli Eşya Hukuku, 6. Basım, Ankara, 2012.
- Mustafa Alper Gümüş, Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Cilt II, 3. Basım, İstanbul, 2014.
- Necla Giritlioğlu, Müdahalenin Men'i (El Atmanın Önlenmesi) Davası, 1. Basım, İstanbul, 1984.
- Nevzat Koç, İsviçre-Türk Hukukunda Alacaklının Temerrüdü, 1. Basım, Ankara, 1992.
- Peter Gauch/Walter R. Schlupe/Jörg Schmid/Heinz Rey, Schweizerisches Obligationenrecht, Allgemeiner Teil, Band: II, 8. Auflage, Zürich, 2003.
- Robert Haab/August Simonius/Werner Scherrer/Dieter Zobl, Zürcher Kommentar, Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch, Band IV: das Sachenrecht, 1. Abteilung: das Eigentum, Art.641-729 ZGB, Zürich, 1977.

Rolf H. Weber, Berner Kommentar, Kommentar zum Schweizerischen Privatrecht, Band VI: Obligationenrecht, 1. Abteilung: Allgemeine Bestimmungen, Art. 68-96 OR, 2. Auflage, Bern, 2005.

Rona Serozan, İfa, İfa Engelleri, Haksız Zenginleşme (Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı, Borçlar Hukuku Genel Bölüm, Üçüncü Cilt), 6. Basım, İstanbul, 2014. (İfa)

Rona Serozan, Sözleşmeden Dönme, 2. Basım, İstanbul, 2007.

Ruth Arnet/Eva Maria Belser, Sachenrecht (Art.641-977 ZGB), in: Peter Breitschmid/Alexandra Rumo-Jungo (Hrsg.), Handkommentar zum Schweizer Privatrecht, 2. Auflage, Zürich, 2012.

Stephan Wolf, Art.641-645; Art.884-906 ZGB, in Jolanta Kren Kostkiewicz/Peter Nobel/Ivo Schwander/Stephan Wolf (Hrsg.), Kommentar, Schweizerisches Zivilgesetzbuch, 2. Auflage, Zürich, 2011.

Şeref Ertuş, Eşya Hukuku, 10. Basım, İzmir, 2012.

Talih Uyar, "Yargıtay Kararlarında Elatmanın Önlenmesi (Men'i Müdahale) ve İstihkak Davaları", Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Sayı 1, 2000, s.97-150.

Thomas Zeres, Bürgerliches Recht: Eine Einführung in das Zivilrecht und die Grundzüge des Zivilprozessrechts, 7. Auflage, Berlin Heidelberg, 2013.

Turhan Esener/Kudret Güven, Eşya Hukuku, 4. Basım, Ankara, 2008.

Vedat Buz, Borçlunun Temerrüdünde Sözleşmeden Dönme, 1. Basım, Ankara, 1998.

Vito Roberto/Stephanie Hrubesch-Millauer, Sachenrecht, 1. Auflage, Bern, 2009.